

Landskap: *Småland.* Upptecknat av: *Carl Viking*
 Härad: *Boandbörds.* Adress: *Furåkra, "Kråksmåla"*
 Socken: *Kråksmåla.* Berättat av: *Carl Viking, u. p.*
 Uppteckningsår: *1941.* Född år *1884.* i *Alghults socken*

Uppteckningen Berör *Byskamakaren*
"Lille Sante!"
Obs! Verklighetskildring.

Vol: 1.

Fidor: 1. — 19.

1.)
Byskamakaren "Lille Sante" var ett original. Han föddes 1850. i en liten stuga å Thämskults ägor i Kråksmåla socken, Kalmar-län. Stugan fick han i arv efter sin fader, som och var byskamakare. "Lille Sante" hette egentligen Daniel Pettersson, men på grund av sin korta växt fick han bemälda binamn. "Lille Sante" var i stort en humoristisk person. Han såg allt i ljusa färger, fogdagen som den bjöds och tackade Gud för kvällarna. Aldrig blev han varit skyldig, därför hette det "Lille Sante" har ingen lyckats ge äbräcken må råffen. Hans hustru hette Charlotta, Vanligen kallad Skamakare-Lotta. Yäktenskapet hadde dan 5 barn

4. flickor och en pojke och alla mädde
sexen ålder, bleka ansider gifta och
finga, som fattiga mest, dragas med
släpp och umhärander. Barnen
voro halvvuxna när "Lille Sante" var
enklung, men som finga klara riglärte
som gille i hemmet, ty "Sante" gick i byg-
den och gjorde skor! När någon fråga-
de honom om han saknade sin huf-
ru, så svarade han, "Ja saknar
henne mest om söndagarna." "Hur
så?" "Ja, så länge han levde, så
försörjde vår Herre henne & barnen
arna, & då var jag hemma hos honom
& hjälpte om söndagarna, men sen
han dog, så var vår Herre bort halva su-
nataget, så då, som blev kvar
räcker inte de barna, utan jag får

3)
bisträcka å mia små förfänter. Om
seder värfte föserna, som kora äldst,
opp och måste laga fjänt hos bänder-
na. När han rände ut dam i fjänt, så
vart den faderliga värfvelsen den-
na. "Så säger ja åt er mina konor,
sij I att banden skannas må ganska
så sätt ni er, för då å bättre & rit-
ta än stå, men skolle han sätta
rej, så lägg I er, för då å bättre
& ligga än ritta. Alla har i vor för
rej fått fri husen i aru framändan
& båda lären, & bruka arvet flitigt,
sy må då kan I tjäna & ruvelia
pengar. I detta fallet tycktes föserna
hörskunnat fadrens förmaning, sy
dam skaffade sig var sin "Kille" in-
nan dam blewa gifta, men det var

"Sägeliga" försen och duktiga i arbetet så den
knep var sin man. När "Lille Sanket"
som skulle laga fjänst, så fick han
samma faderliga förmaningen. "Ja sä-
jer ja dej pojke, stjäl aldrig för då
har Lattan dej, utan gör som ja gjor
Sic du naturligtliga, som du kom-
mer åt så ha hem att be mej, för
om inte du har då, så kommer
smart en annan. Sen så har då, så vi
kan lika väl behövat som när an-
nan." Därför hette det om "Lille Sanket",
"Sanket" är en idag man, när andra
säger vakar han, men när andra
vaknar, då har han då di saknar."
Vidare sade han till sonen, "När du
får mat, så plocka i dej mycket sovel,
för en brädbit kan du få hos mej, när

5.)
du kommer hem. & när du äter & hur
du äter & var du äter, så ät, så du tve-
ker du kan spricka, för du spricker
inte ändå." — Sållan gick "Lille
Sante" åt kyrkan. På sammanen medade
han om söndagarna i Sjön Them-
men och om vinternarna var han
söndagsjägare. Ty fiske och skytte
var tillämpligt även för fattiga den ti-
den. Så fanns då vid tiden 1875. en
kyrkohärd Carl Ludvig Karlsson i
Kråksmåla. En gång sporde prästen
"Lille Sante" varför går aldrig Sante
Pettersson till kyrkan? "Sante" svarade
"Jag förs inte." "Varför förs inte Petter-
sson gå i kyrkan?" Frågade prästen.
"Sante" "Ja si, ja si, så ä så att köra
ä ett gammalt, bräckligt hus & Sante

6.)
å å gammalt en stor skälm, han
konne fort pita i kott köka, & ha
fölle på mej. Särmed fick presten
nöja sig. — Mycket höll "Sante" till
oppe på godset Flaknutt i Kråksmå-
la socken. Särvarande godsvägar-
bette Frans Emil Björkman, som
var rätt andsinth å sej. Men en
dag var godsvägar-
en i det goda
sinnet, så han bjöd arbetarna på
snus ur sin stora silverdosa. På
Locket var initialerna till godsvägar-
mannen ingraverade "F. E. B." Godsvä-
garen frågade arbetarna om dem
visste vad bokstäverna betydde, men
ingen gav svar. Så frågade godsvä-
garen "Sante" om vad bokstäverna
betydde. "Sante" sade, får jag se på locket."

77)
Gudsägaren räckte honom Loran. "Här
står F. & B." sade "Sante" "s då betyder
Faens-Etter-Bytning." Gudsägaren
plock mag, och vände "Lille Sante" ryggen.
Sam redan upptecknat, så smattade
"Sante" när han kom åt. Gudsägaren
förnamn detta. En dag frågade han
"Sante" bland alla arbetarna, "Tror Sa-
niel Pettersen att man blir rik genom
att stjäla?" "Nä, Nä, En bevarare gudsägare
rik så s stjäla blir man iakt, men
det hjälper till," svarade "Sante." —
Om sinder bytte Flatekults guds ägare och
den nye innehavaren hette Landberg.
Han tog sig för att avverka mycket
skog. En dag infann sig "Sante" vid
den stora Engströmen och kräppade guds-
ägare Landberg. "Sante" klagade öfver

8.)

ACC. N:R. M. 7151:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att hans "Hovetake var rotter, 28 då dröps
in." Så sade gudsägaren. "Daniel
Pettersson får bräder av mig till
ett nytt stugatak, jag har tänkt
på Daniel vid den tiden, så jag har
lagat till bräder, se där ära dam.
"Santé", "8 tack både, gör Petron, Giv väl-
rigge petron." (Ensett ögonblick), men
gör petron, ska ja nu bli kung-
en 8 köpa häst för 8 på hem brä-
alapparna?" "Th nej!" Daniel får säga
en av mina hästar däruppe i stäl-
let och vagn också" sade Landberg.
Här berättades det gamla folkut-
trycket att "När piggaren får hästen,
så vill han ha en sadel också." -
Vid den tiden var Länsmanstjänsten
förlagt till Thåmskult. Särvarande

9.)
Länsmann hette Wollgren. Han skickade
lidigt en midrammaraffan morgon till kon-
liträde med en säck och 5. kronor till
"Sante" med begäran att han fort skulle
gå till affären i Gränshåra och hemköpa
för 5. kronor samsett rågmjöl och låsa
till Länsmansgården, så dom finge
baka bröd till midrammar. "Sante" tog
säcken, och pengarna och gick. När han
kom till Gränshåra, så köpte han ing-
et mjöl; utan gick in på gästgivare-
gården, växlade 5-kroningen och köpte
sig 4. lagerål och en stor smörgås för
75. öre. När han så kom ut på träffa-
de han en Ölufhörare från Skänsterrås
och köpte 12. flaskor. Det var mer än
"Sante" hådde och han var full och gick
8 skrålade 8 förde ljud, där till gården

10.)

ACC. N:R. M. 7151:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han möfande samer me oanständigt
lab. Så bodde vid den tiden Kräks-
måla sockens kommunalarföra-
re, Thure Ericsson i Gränskärre. Han
hög och stängde in "Sante" i sin
källare och tänkte att han skulle
bli nyckes; men "Sante" varst fast-
mera fuller och höftade, så det
hördes inifrån källaren. Vid
den tiden bodde hos Thure Eric-
sson en pensionerad sergeant
Arvid Högstedt. Han varst bor-
sa på midsommarafton, men
kam hem emot källaren. Så han
hörde ljudet från källaren sporde
han Ericsson därom. Han svarade
"Åh, då är "Sante" i Thånskult han
varst full och gick och skrälade

och vart oanständig mot frunfinnen,
men jag kan inte förstå varför han
inte blir ryktbar, han har stått sen i
morse kl: 9 och nu är han 5. på e. m.
"Är du rasande Ericsson, som stängt
in "Sante" i källaren; du vet att
vi satte in 50 flaskor öl där i
går; du ska på si att "Sante" har
hittat ölbergen." Mycket riktigt!
Han hade druckit, så länge han
orkade och sen slagit sönder öper-
staden flaskor i pyllan. Det var,
som det var. Kommunalföraren
fick be sin dräng att skjutta
hem "Sante" för att bli ha honom
kvitt. Hemkommen kastade han
den lamma mjölsäcken på
sin förstugabänk, gick in och bom-

12.)

ACC. NR. M. 7151 : 12.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

made till dörren och lade sig. Om
en stund kom Länsmannens hem-
biträde och knackade på rutan och
frågade, "Sanick var har Ni säcken?"
"Ja, gästas du om kommande, säc-
ken! han ä på bro jag vet." svarade
"Sante." Så fick då Kösen ta den
lamma säcken och gå hem. Läns-
man fick vara utan bräd och
kommunalordförden och hans
kumpan utan Ol. så "Sante kan-
de utan vidare tillönska dem
"Glad midsommar!"

När hans hustru Lotta levde och
barnen vora små, var det stän-
dan nått efter brädet i "Santes"
stuga. En gång fick han till mäm-
dens moran i Thämskult och

13.)

ACC. N:R. M. 7151:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bad att få köpa en "kaka bräd för
so skull" men nämnden ansvarade
svarde, "Behöver du inte brädet
för nöds skull, så får du inget kö-
pa." "Kanske då då," svarade "Jaute".
Det var den enda gången han inte
kunde försvara sig. - Gamle Oscar
Nilsson (nu död) i Könebrada, Bräksmä-
la socken berättade följande för
mig för några år sedan. En sön-
dag gick jag till att hämta en par
skor, som "Lille Jaute" halvslat åt
mig. När jag åter in hade han hunnit
lagat middagen och serverat. Den be-
stod av kokad potatis och glödhant-
rad sill. Det var ju mat, han gott
lugde, men "Jaute" ville gärna till-
franhålla att han hade det bättre ställt

än vad det i verkligheten var. Särfor
sade "Sante" till sin hustru "Käringa-
harpa, du ska steka sillen i Isker-
flott!" Han svarade, "jag har inget is-
ker." "Ja, kölg då!" sade "Sante." "Var ska
jag få den ifrån?" frågade han. "Så får
du se dig an." Kort "Santes" svar. Men
maten var knapp för den till 7 per-
soner uppgående familjen, så när
barnen ätit, så höll de minsta nora
i kjölpållan och båda om "Litet bräc".
Sef förbröt "Sante"; så han röt åt sin
hustru, "Så säj ja dej käring gå upp på
vinden & slig upp på takfjädningen &
skär ner druktig & dej rökhade skinka,
som hänger på bjälken, & låt barnunga
äta rökt fläsk & röjbrä så mycket de
vill ha, för jag vet att då finns, Och! Men

15)
akta dej, så inte gudasten som ligger
på bjälken över skinkan, kommer ner till
lande & står dej i huset." Mor Lotta gick
ut med en kår i ögat, han visste bättre
än hemmets tillgångar. men "Sante"
han fortsatte "Så när ja inte ä hemma
så kommer då inget till huset. annars
brukar jag skådat så, att på morg-
narna får frukost för barnen
& karinga äta vafflor bakade av bästa
vetemjöl & därtill smör & mjölk med
halvtumfjock grädda på. "Nej, till mid-
dagarna äter jag då råskalad pota-
tis & fläsk & fisk & flundra. 2-3 stora
supar." — Men det var för "Lille San-
te," som för oss alla, lyktat under sa-
len är förögängligt. så bräddsdagar-
na äro varken många eller långa

16.)

ACC. N:R. M. 7151:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för fattig folk, så och för "Sankt" by
ansider hamnade han i kammu-
nens ålderdomshem. Vid den tiden
fanns ej i Kråksmåla fidsenligt ålder-
domshem; men kommunen had-
de inköpt en bondgård i Kyrkoby.
Gården omvandrades till en grannbå-
de, men mansgårdsbyggnaden in-
rättades till ett prästboställe ålder-
domshem; medan man uppbygg-
de fidsenliga nioarande. "Lilla Sankt"
befann sig rätt väl där, men väst
var att knusransonen var för knäpp
1. hektar i veckan ville inte räcka
för den gamle Byggnadsmakaren. Men
ansider var det nya ålderdoms-
hemmet färdigt och nu skulle Fattig-
vårdskanslenten från Gäddede

18)
och vår F.d. Landshövding John Falk.
dit och inspektera hemmet. Det var
en väldig brädska; när man skulle
värdigt mottaga så fint främmen-
de. "Sanke" brukade med den långskaf-
tade gran hugga ved nere i vedba-
den, men i lag var han misshumä-
rad för smuldsan vart kom. Vi so-
ra samlade 100-tal personer för att
äta och höra invigningskalot. Just
som Landshövdingen kom fatter
"Sanke" den långskäftade gran och
går emot honom och skyddar med
den minst lika rakfäst, som solda-
ten med geväret. Landshövdingen
brast ut i skott och sporde "Vem är Ni?"
"Sanke" svarade, "Går bevara Landshövdingen!"
"Ja ä en utsliten Bykomakare, som heter

18.)

ACC. N:R. M. 7151:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sanjel Pettersson, fästän di kallar mig
"Lücke Sante", för ja ä liten te värten. Så
sporde Landshövdingen, "Vad tycker
Pettersson om det här i äldre samt-
hemmet?" "Gör bevara Landshövdingen,
men sanningenligt talat, så tycker jag
att det är förbannad skit alltihop, så
vi ha beslutat strejka från 8 med i
dag, 8 sen får den taga sig fattigt 8
veggobbar var i Helvike den vill vara-
de "Sante." "Kanske jag kan bilägga
fristen" frågade Landshövdingen? "Sante"
räckte fram sin öppnade, lamma
smusdosa. "Så det är på det viset,"
sade Landshövdingen smäskande,
tog upp ur fickan en blank t-kra-
ning och lade i den samma dosan.
Åter igen ett "Gör bevara Landshövdingen!"

19)

ACC. N.R. M. 7151:19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Frå skuldrade åter "Sante" med den lång-
skaptade span och gick in i närma-
ste affär och förråg först dotan och
sedan käften med det nödvändiga
smuset. — "Prätte muslås än rädlås" sä-
ger ett gammalt folkuttryck. men "Sante"
var inte rädlås, därför behövde han
inte vara muslås. — Nu har "Lille
Sante" den 1930. vilat i en muslåsgård
därborra på Kråksmålarockens gift-
gård. En originell person var han,
men det är nog som ett gammalt
folkuttryck lyder, "Den fattige har in-
te mera riktigt än det han sjä-
skaffar sig." — Vile gamle Daniel
Pefferman i frid!!